

ધોરણ : ૩

પર્યાવરણ

૧૮.

આપણાં સાથી

ઇતના પંખામાંથી ટક... અવાજ આવ્યો હતો. બધાએ અવાજ સાંભળ્યો.
કલ્યાણીએ બૂમ પડી : “ જુઓ, એક પંખીને ઇજા થઈ.” પિતારે તરત જ
ગેલા થઈ, પકડી લીધું. પંખી પીડાતું હતું.

નવજોત અને હરભજન ઝડપથી વાટકામાં પાણી
લાવ્યા. પીટરે ખૂબ જ પ્રેમથી પંખી પર હાથ ફેરવ્યો
તેઓએ પંખીની ચાંચ આગળ વાટકો ધર્યો. પંખીએ
થોડું પાણી પીધું. તે પાંખો હલાવતું હતું. નવજોતે
બધાને પાછું ખસી જવા કહ્યું. બધાએ જોયું, પંખી
ઉડવાની મથામણ કરતું હતું.

શોકી જ વારમાં, પંખી ઉડી ગયું.

બીજા દિવસે શાળામાં બાળકોએ એક પંખીને વર્ગખંડમાં ઉડતું જોયું. બધાને જાણાવું હતું કે, આ ઇજા થઈ હતી એ જ પંખી હતું કે બીજું. તેઓએ જલદીથી પંખો બંધ કરી દીધો. પંખીને જોવા તેઓ તારી પાડવા માંડયા.

□ યાદ કરો અને લખો :

❖ એકમની વિગતને આધારે નીચે આપેલ વાક્યોને યોગ્ય કુમમાં ગોઠવો :

- 5 પંખી રડી ગયું.
- 2 પંખીને પંખાથી છજા થઈ હતી.
- 4 પીટરે પ્રેમથી પંખી પર હાથ ફેરવ્યો.
- 1 બાળકોએ પંખીને વર્ગઘંડમાં ફરતું જોયું
- 3 નવજોત અને હરભજન જલદીથી વટકમાં પાણી લઈ આવ્યા.

□ શંકરની બિલાડી :

શંકર ખુબ જ ખુશ છે. એના ઘરના વાડામાં બિલાડીએ ચાર બચ્ચાને જન્મ આપ્યો છે. શંકર તેનો નવરાશનો સમય તેમની પાછળ પસાર કરવા લાગ્યો.

એક સવારે શંકર બિલાડીના રડવાના આવાજથી ઉઠી ગયો. તે વાડા તરફ દોડ્યો. તેણે જોયું બિલાડી રડતી - રડતી ત્રણ બચ્ચાને પંપાળતી હતી. એક બચ્ચું ખોવાયું હતું. શંકર વાડાની બહાર ગયો. તેની બહેન માલિની એક બચ્ચાને રમાડી રહી હતી.

શંકરે માલિનીને વાડામાં બોલાવી. માલિનીએ જોયું, બિલાડી બચ્ચા માટે જ રડતી હતી.

❖ વિચારો અને કહો :

□ બિલાડીનો આવાજ કેવો હોય છે ?

✓ બિલાડી મ્યાઉં ... મ્યાઉં અવાજ કરે છે.

□ તમને કયાં પ્રાણી ગમે છે ? કેમ ?

✓ મને ફૂતરો અને ગાય ગમે છે. ફૂતરો આપણા ઘરની ચોકી કરે છે અને તેથી તે વફાદાર પ્રાણી ગણાય છે. જ્યારે ગાય આપણને ફૂધ આપે છે.

❖ મીનુની ગાય :

મીનુને ગાય છે. ગાયનું નામ ગંગા. મીનુ ગંગાને ચરાવવા રોજ એતર લઈ જાય છે.

એક દિવસ ઝડપથી આવતું સ્કૂટર ગંગા સાથે અથડાયુ. તેના પગને ઈજા થઈ. પગના ઘામાંથી ખુબજ લોહી નીકળતું હતું.

➤ વિચારો અને કહો :

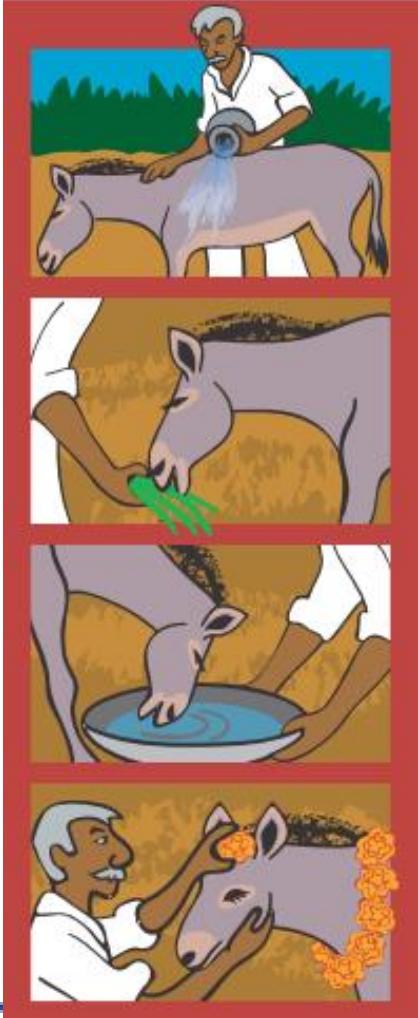
□ મીનુના કુટુંબના લોકો શું કરશે ?

✓ મીનુનાં કુટુંબના લોકો ગંગા ગાયનો ધા સાફ કરી દવા લગાડશે. જો ધા વધુ ઊંડો હશે તો તેઓ પ્રાણીઓના ડોક્ટરને બોલાવી ગંગા ગાયની સારવાર કરાવશે.

❖ જુઓ અને લખો :

- ચંદુ ધોબી તેના ગઘેડાનું ખુબજ ધ્યાન રાખે છે. ગઘેડો પણ તેનાં ધણા કામ કરે છે.
- ચિત્રો જુઓ અને ચંદુ તેનાં ગઘેડા માટે શું કરે છે. તે લખો.

ચંદુ ગઘેડાને નવડાવે છે.

ચંદુ ગઘેડાને ઘાસ ખવડાવે છે.

ચંદુ ગઘેડાને પાણી પીવડાવે છે.

ચંદુ ગઘેડાને ફુલોથી શાણગારે છે.

❖ વિચારો અને લખો :

- તમારા ઘર કે પાડોશમાં કોઈના ઘેર પાલતુ પ્રાણી છે ? કયું ?
- હા, મારા ઘરે ફૂતરો પાળેલો છે અને મારા પાડોશમાં ગૈતમ કાકાને ત્યાં ગાય પાળેલી છે.
- તમારા પાલતુ પ્રાણીનું નામ શું છે ?
- મારા પાલતુ પ્રાણી ફૂતરાનું નામ શેરુ છે.
- તમે તમારા પાલતુ પ્રાણી માટે શું કરો છો ? જ્યારે એ -
 - (૧) ભૂખ્યું હોય :-
તેને રોટલી કે બિસ્કિટ ખવડાવું છું.
 - (૨) કોઈ એને ખીજવે :-
તો ખીજવનાર વ્યક્તિને ઠપકો આપી, આવું ગેરવર્તન બીજુ વાર ન કરવા સમજવું છું.

(૩) ઈજાગ્રસ્ત થાય :-

સામન્ય ઈજા હોય, તો ઘા પર દવા લગાવું છું. અથવા ધરગણ્ણું
ઉપચાર કરું છું છું. વધુ ઈજા હોય, તો પ્રાણીઓના ડોક્ટરને બોલાવું
છું.

(૪) ઠંડી કે ગરમી અનુભવે :-

ઠંડીમાં તેના રહેવાના સ્થાનને શાણના કોથળા અને ગરમ કપડાથી
ફાંકી દઉં છું, તથા ગરમીમાં કોથળાને ભીના કરી ઠંડકની વ્યવસ્થા
કરું છું.

❖ યાદ કરો અને લખો :

ધણા લોકો પાલતુ પ્રાણી રાખે છે. તેમનું ધ્યાન પણ રાખે છે. નીચે કોષ્ટકમાં
આવા પ્રાણીઓના નામ આપ્યા છે. ખૂટતી વિગત લખો.

પ્રાણીનું નામ	આપણો તેને કેમ રાખીએ છીએ ?
કૂતરો	આપણા ઘરની ચોકી કરે છે.
ગાય / લેંસ	તે દૂધ આપે છે.
બળદ	તે ગાડું ખેંચે છે.
બિલાડી	તે ઘરમાંથી ઉંદરનો ત્રાસ ઓછો કરે છે.
મરધી	તે હંડાં આપે છે.
માછલી	માછલીઘરની શોલા વધારે છે.
સસલું	આપણો તેને ખૂબ પસંદ કરીએ છીએ.
મધમાખી	તે આપણને મધ આપે છે.

□ ਪੰਖੀ - ਪਰਬ :

ਮੋਟਾ ਮੋਫਾਵਾਣੁ ਮਾਟੀਨੁ ਵਾਸਣਾ ਲੋ. ਮਾਟੀਨਾ ਵਾਸਣਾਨੇ ਬਾਂਧੀ ਓ. ਚਿਤ੍ਰਮਾਂ
ਬਤਾਵਾ ਮੁਜਬ ਲਟਕਾਵੋ. ਵਾਸਣਾਮਾਂ ਥੋੜੁੱ ਪਾਣੀ ਭਰੋ ਅਨੇ ਤੇਨੇ ਵੁਕ਼ਨੀ ਢਾਣੀ ਸਾਥੇ
ਅਥਵਾ ਹੂਕਨੀ ਮਦਦਥੀ ਤਮਾਰਾ ਘਰ ਕੇ ਸ਼ਾਗਾਮਾਂ ਲਟਕਾਵੋ. ਦਰੋਜ ਤੇਮਾਂ ਪਾਣੀ ਭਰੋ.
ਕਿਉਂ ਪੰਖੀ ਪਾਣੀ ਪੀਵਾ ਆਵੇ ਛੇ ਤੇਨੁ ਅਵਲੋਕਨ ਕਰੋ.

□ વિચારો અને લખો :

- ❖ આપણી જેમ પંખીઓને પણ જીવવા માટે પાણીની જરૂર છે. ઘણી બધી વસ્તુઓ માનવીઓ અને પ્રાણીઓ બંનેને જરૂરી છે. આવી ત્રણ વસ્તુઓના નામ લખો :

ક્રમ	માનવીને ઉપયોગી	પ્રાણીને ઉપયોગી
૧.	હવા	હવા
૨.	ખોરાક	ખોરાક
૩.	આરામ અને ઊંઘ	આરામ અને ઊંઘ

□ વિચારો અને કહો

- ❖ આપણે વિવિધ ખોરાક ખાઈએ હીએ. તેવી જ રીતે, પ્રાણીઓ પણ વિવિધ ખોરાક ખાય છે.

❖ તમે કોઈ પ્રાણીને ખવડાવ્યું છે ? કોઈ પ્રાણીને ખવડાવતા તમે જોયા છે ? હા, તો કોષ્ટકમાં લખો.

તમે જે પ્રાણીને ખવડાવ્યું હોય તેનું નામ

શું ખવડાવ્યું ?

- કૃતરો
- બિલાડી
- કબૂતર
- પોપટ
- મરધી

- દૂધ, રોટલી અને બિસ્કિટ
- દૂધ અને રોટલી
- જુવાર અને બાજરીના દાણા
- લીલાં મરચાં અને જામફળ
- બાજરી, ઘઉં અને મકાઈના દાણા

ભવિચારો અને લખો :

- પંખીને શું ખવડાવી શકાય ?
- ✓ પંખીને વિવિધ પ્રકારના અનાજના દાણા ખવડાવી શકાય.
- તમે કયાં પંખીઓને ખવડાવ્યું ?
- ✓ મેં કબૂતર, કાગડો, પોપટ અને ચકલીને ખવડાવ્યું.
- બાળકો સૌથી વધુ કયા પંખીને ખવડાવે છે ?
- ✓ બાળકો સૌથી વધુ કબૂતર અને પોપટને ખવડાવે છે.

* તમારી પાસે યાદીમાં આ નામ છે ? શોધો, તે શું ખાય છે ?

ઉંદર	વંદો	ભૂંડ	ચામાચીડિયું	કાગડો
ખિસકોલી	વાંદરો	કરોળિયો	ગરોળી	

પ્રાણી	શું ખાય છે ?
ઉંદર	રોટલી, અનાજ
વંદો	એંઠવાડ
ભૂંડ	કચરામાં પડેલી બધી જ વસ્તુઓ
ચામાચીડિયું	નાના જીવજંતુઓ
કાગડો	પૂરી, જીવજંતુઓ, એંઠવાડ
ખિસકોલી	ફળ, બેરી, બીજ, કુંપળ
વાંદરો	ઇડની કુંપળ, વનસ્પતિનાં પાંદડાં, રોટલી, ગોટલા
કરોળિયો	નાના જીવજંતુઓ
ગરોળી	નાના જીવડાં, જંતુઓ, માખી, મચ્છર

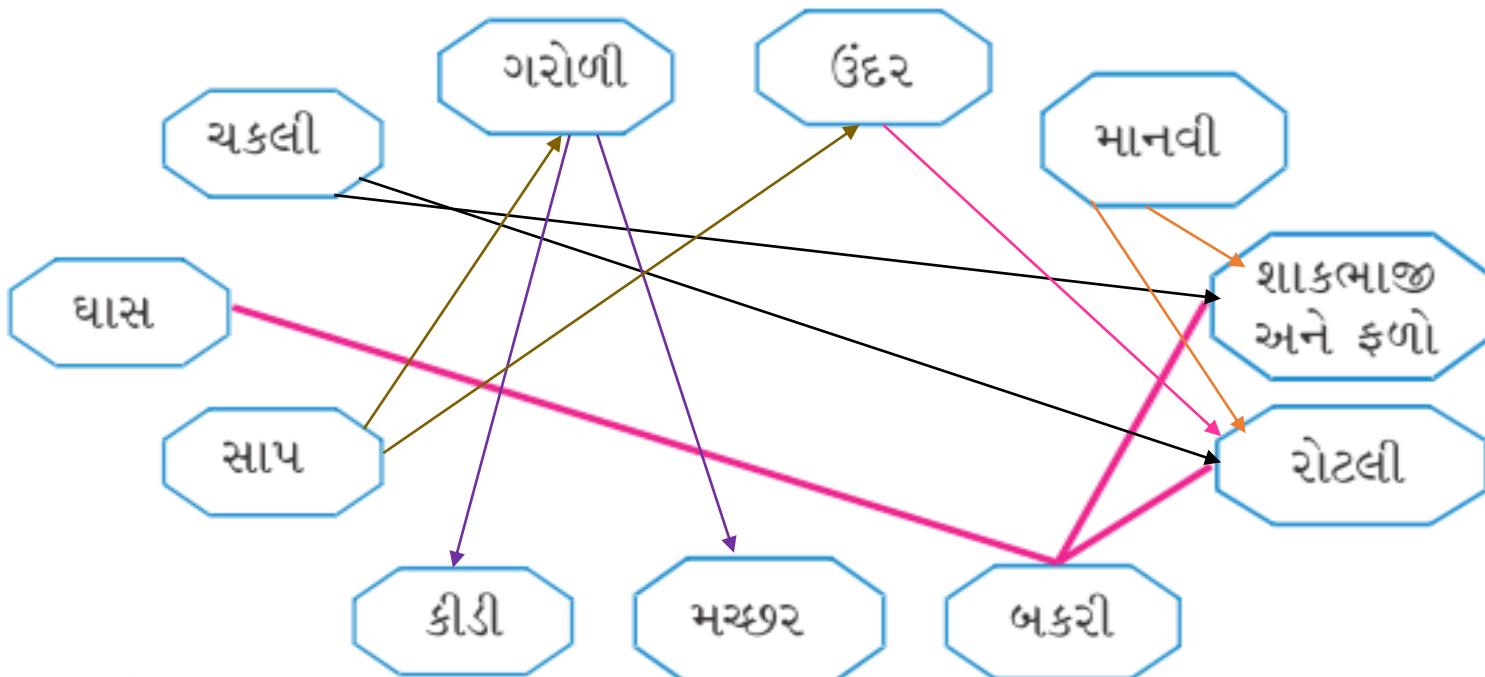
□ વિચારો અને લખો :

- ❖ કોઈ પ્રાણી કે પંખીએ તમારો ખોરાક ખાઈ લીધો હોય તો તે અંગે લખો.
- ✓ હા, એકવાર હું અગાશીમાં બેસીને કેળું ખાતો હતો ત્યારે એક વાંદરો મારા હાથમાંથી કેળું લઈને ભાગી ગયો અને દૂર આડ પર બેસી તેને ખાઈ ગયો હતો.

સમજો અને જોડો :

કોણા શું ખાય છે ? જુદા-જુદા રંગની લાઈન દોરી જોડો.

□ યાદ કરો અને લખો :

❖ પ્રાણીઓના નામ લખો :

તમે અડક્યા છો

કૂતરો

બિલાડી

ગાય

બકરી

તમે અડક્યા નથી,
પણ અડી શકો છો

સસલું

હાથી

ઘોડો

ઉંટ

તમે અડી શકવાના નથી

વાધ

મગર

સાપ

વીંઠી

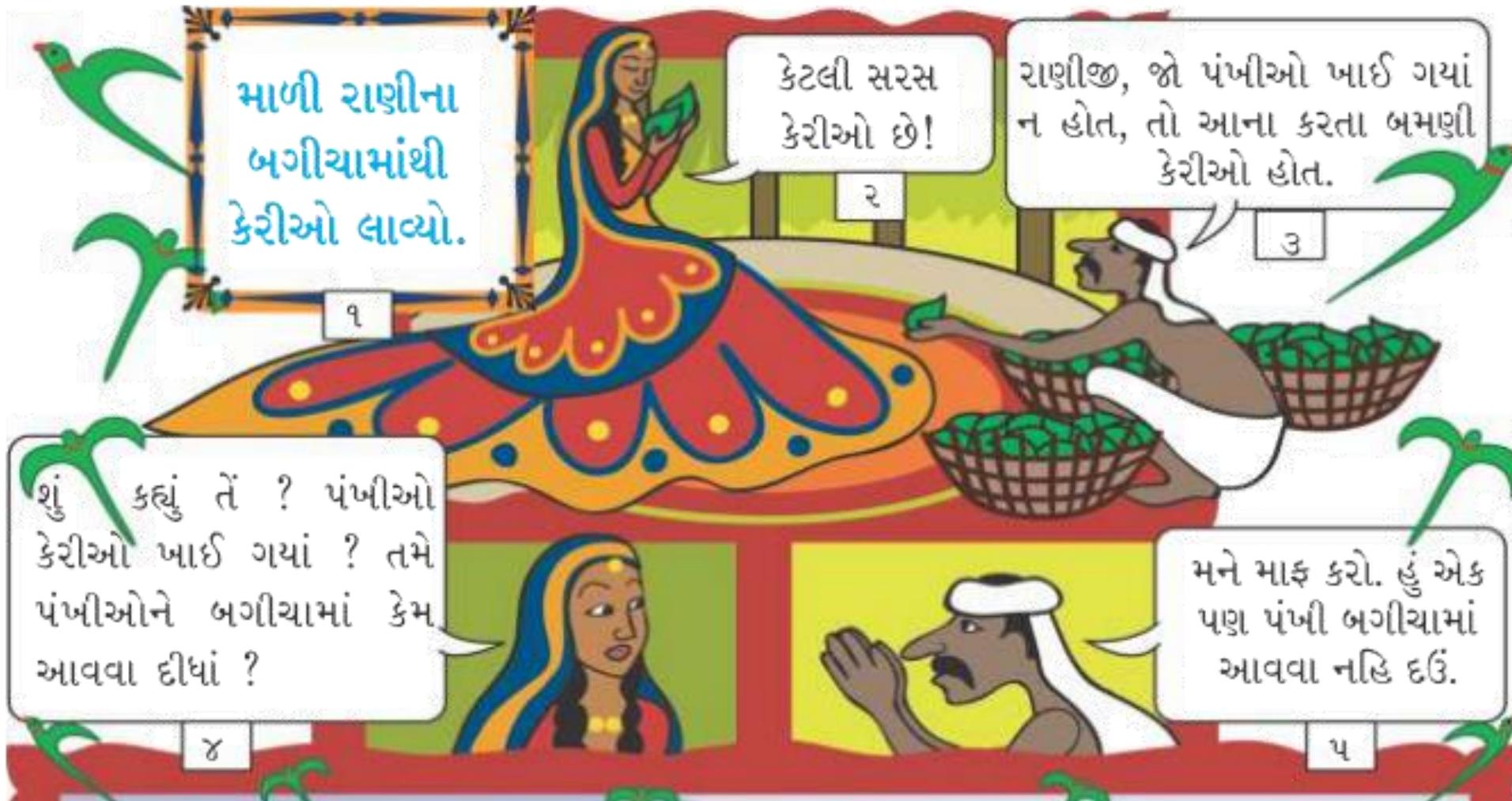
આપણે ઘણા પ્રાણીઓની નજીક કરડવાના કે નુકશાન થવાના ડરથી પાસે

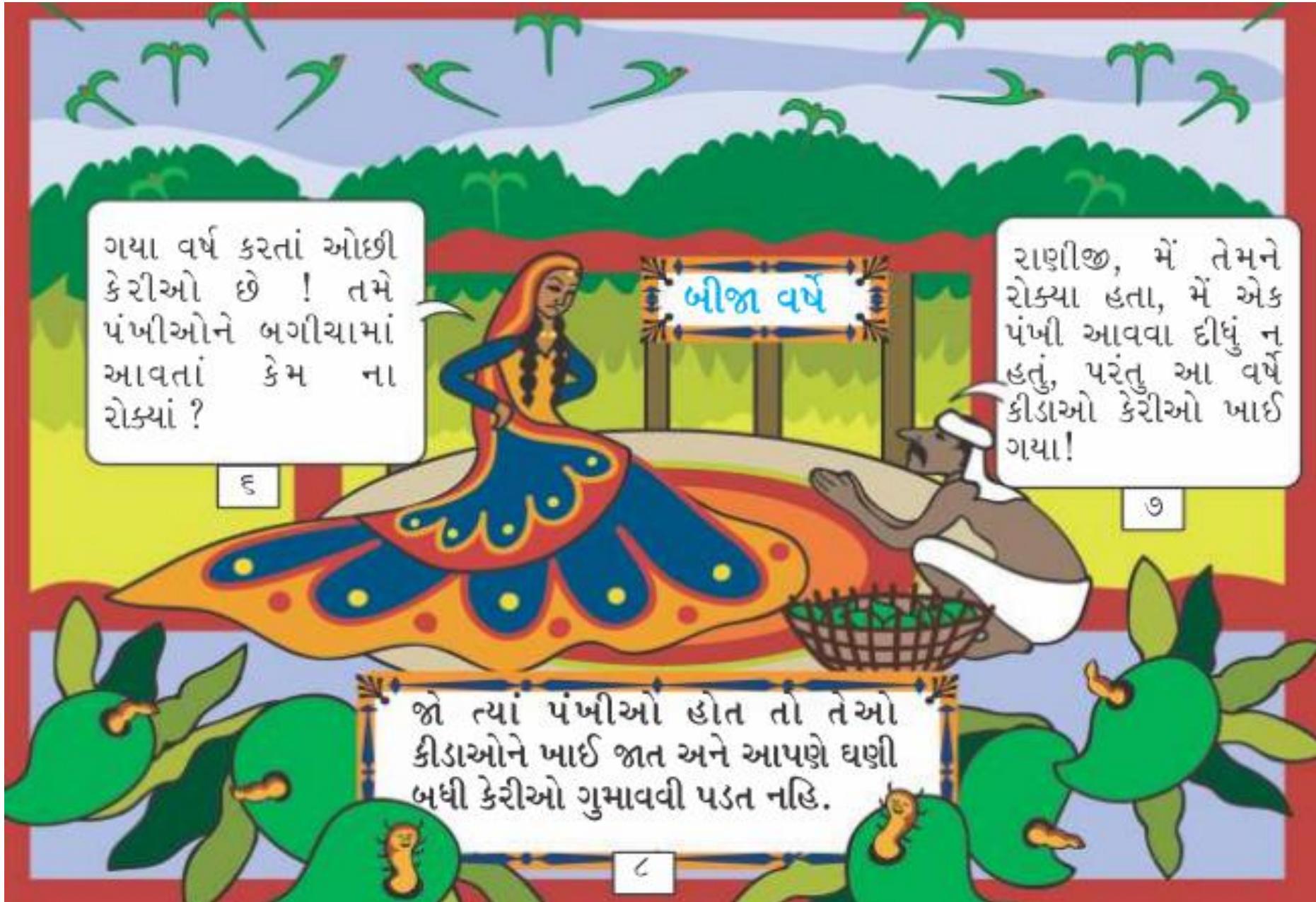
જતાં નથી. ઘણા પ્રાણીઓને આપણે અડી શકીએ છીએ. તે આપણાં ઘરમાં કે આપણી
આસપાસ રહે છે. તેમના કેટલાક પ્રાણીઓ આપણી મદદ કરે છે.

રાણીનો બગીચો

નીચેનાં ચિત્રો વાંચો અને વર્ગમાં ચર્ચા કરો.

THANKS

FOR WATCHING

